

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisning i yrkesämnet djur vid Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium i Sala kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisning i yrkesämnen ellära och djur. Syftet är att undersöka och bedöma om eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Den övergripande frågeställningen, med underliggande bedömningsområden, är:

I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

- *Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av yrkeskunnande?*
- *Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utveckling av yrkeskunnande?*

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet, Skolverkets allmänna råd, forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. I framtagande av kvalitetskriterier har Skolinspektionen i denna granskning också inhämtat synpunkter från branschrepresentanter. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande.

Granskningen genomförs i 28 slumpvis utvalda skolor. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. På 14 av dessa skolor granskas undervisningen i ämnet ellära på el- och energiprogrammet och på 14 skolor granskas undervisningen i ämnet djur på naturbruksprogrammet. Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium, med Sala kommun som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium den 8-9 maj 2019. Besöket genomfördes av Anna-Karin Lundström och Karin Lindqvist. Intervjuer med elever i årskurs 1 och 3, undervisande lärare och rektor har genomförts, samt två lektionsobservationer.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området.

Skolinspektionens bedömning

Ämnet djur ska tillsammans med andra ämnen på programmet bidra till utbildningens mål och till elevernas utveckling av yrkeskunnande. Bedömningen av hur väl arbetsuppgifterna leder till att eleverna utvecklar yrkeskunnande tar i denna granskning sin utgångspunkt både i yrkesspecifika kunskaper och mer generella kunskaper och färdigheter, s.k. nyckelkvalifikationer.¹ En bedömning görs även av hur undervisningens genomförande bidrar till yrkeskunnande.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av specifika yrkeskunskaper?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna i hög utsträckning ger eleverna möjligheter att utveckla specifika yrkeskunskaper.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna är utformade utifrån ämnets syfte och att de genomförs på ett verklighetsnära sätt där eleverna ges möjligheter att utveckla teoretisk förståelse och få praktisk träning. Eleverna använder relevanta redskap och verktyg och får inom ramen för arbetsuppgifterna utveckla ett yrkesspråk. Lagar och bestämmelser som rör djurhållning är också en integrerad del av arbetsuppgifterna.

Arbetsuppgifterna utgår från skötsel och hantering av djur och anläggningar

Granskningen visar att eleverna ges möjligheter att sköta och hantera djur och att många av de arbetsuppgifter som genomförs i undervisningen tar sin utgångspunkt i det praktiska arbetet. Av intervjuer och observationer framgår att det på skolan finns en ladugård med 120 mjölkkor i produktion samt anläggningar för gris, hund, häst, parkdjur (getter, mulåsnor, lama) och höns. På skolan finns också en smådjursavdelning med bland annat gnagare, fåglar, reptiler samt ett hunddagis och en veterinärklinik. Tillgången till den stora variationen av djurslag, samt ett stort antal djur inom varje djurslag som sköts och hanteras inom ramen för undervisningen, ger eleverna mängdträning och erfarenhet. Till djuren hör också anläggningar med adekvat teknisk utrustning, vilken eleverna hanterar i undervisningen med stöd av lärare.

Lärarna beskriver i intervju att det är centralt för ämnet djur att eleverna utvecklar "djuröga", och ger exempel på att det bland annat handlar om att känna igen ett sjukt respektive friskt beteende. Lärarna betonar betydelsen av praktisk hantering av djuren för att utveckla denna förmåga. Anläggningarna vid Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium ger många tillfällen att uppmärksamma avvikelser hos djuren, och lärarna beskriver att de används i undervisningen.

I intervjuer framkommer vidare att eleverna får lära sig att hantera många olika relevanta redskap och verktyg som finns för skötsel av alla djurslag vid skolan. Lärarna uttrycker i intervju att det är viktigt för elevernas anställningsbarhet att de får god träning i att exempelvis mjölka kor och sköta grisarnas fodermaskin. De ska också kunna köra foder med en elbil och de får prova på att köra traktor. Eleverna får lära sig att hantera utrustning och redskap på ett ergonomiskt och säkert sätt och den färdighetsträning

¹ Skolverket (2011). *Bedömning i yrkesämnen - dilemman och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.

eleverna ges vid skolan gör att de får fler arbetsuppgifter på arbetsplatsförlagt lärande (APL), vilket har betydelse för anställningsbarheten förklarar lärarna.

Rutiner för smittskydd och säkerhet ingår i arbetsuppgifterna

I elevintervjuer framkommer att arbetsuppgifterna inkluderar rutiner för smittskydd och säkerhet bland annat genom att eleverna använder handskar och munskydd, stövlar och overaller samt ansvarar för hygien och rengöring av kläder och anläggningar. Lärarna berättar att eleverna utvecklar förståelse för säkerhetsrutiner bland annat genom att de får i uppgift att planera riskfyllda moment i ladugården. Det kan exempelvis handla om hur man rör sig kring djuren vid olika arbetsmoment för att undvika skaderisker. Lärarna uppger även att eleverna arbetar enligt ordningsregler och rutiner för att undvika att skador och riskfyllda situationer uppkommer. Skolinspektionens inspektörer ser vid rundvandringen på skolan att dessa regler sitter upp synligt i alla stallar och andra lokaler.

Eleverna får lära sig om lagar och bestämmelser

Enligt programmets examensmål ska eleverna ges kunskaper om de bestämmelser som reglerar stora delar av yrkesområdet.² Skolinspektionens granskning visar att lagar och bestämmelser är en del av elevernas arbetsuppgifter i ämnet djur på Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium. Lärarna uppger i intervju att de utgår från djurskyddslagen i sin undervisning, och exemplifierar med en arbetsuppgift där eleverna får rollen som djurskyddsinspektör för ett specifikt djurslag, och då kontrollerar att skolan följer alla punkter i föreskrifterna. I elevintervju framkommer att djurskyddslagarna på Jordbruksverkets hemsida ofta används i undervisningen i syfte att ta reda på vilka bestämmelser som gäller för olika djurslag, och hur de förebygger ohälsa hos djuren. Eleverna har bland annat fått genomföra bullermätningar i anläggningarna med anledning av att oljud kan bidra till att grisar utvecklar infektionssjukdomar. Av elevintervjuerna framkommer också att djurskyddslagen även används för att diskutera andra etiska perspektiv kring djurhållning, såsom reflektioner kring utrotningshotade djur och etiska diskussioner kring vilka djur som är lämpade som sällskapsdjur.

Arbetsuppgifterna utvecklar elevernas yrkesspråk

Granskningen visar att arbetsuppgifterna i ämnets kurser ger stöd för elevernas utveckling av yrkesspråk såväl skriftligt som muntligt. Lärarna betonar betydelsen av att konsekvent använda yrkestermer och vara noga med att förklara dem för att etablera begreppsförståelse. Elevernas förtrogenhet med begrepp följs upp genom att de får förklara innebörden av olika begrepp skriftligt i samband med examinationer. Eleverna ger även i intervjun exempel på skriftliga arbetsuppgifter av beskrivande karaktär då de skriver om olika djur. Gällande muntlig träning uppger eleverna att de lär sig mycket genom gemensamma diskussioner om skötsel och hantering av djur, och där elever får argumentera för sin ståndpunkt. Granskningen visar också att yrkesspråket tränas i olika övningar. I samband med Skolinspektionens besök genomfördes exempelvis en lektion där eleverna agerade djurförsäljare och tog emot inbjudna kunder för vilka de fick presentera och beskriva djur, anläggningskrav samt skötsel och hantering av olika djur inom smådjursavdelningen.

² Skolverket (2011). *Gymnasieskolan 2011*. Stockholm: Fritzes.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna i hög utsträckning utformas så att eleverna får möjligheter att utveckla generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande.

Skolinspektionens samlade motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna i ämnet djur på flera olika sätt stödjer elevernas möjligheter att utveckla självständighet, initiativkraft, förmåga att planera, organisera och lösa problem. Utveckling av kommunikations- och samarbetsförmåga understöds också av arbetsuppgifterna. Dessa förmågor betonas i naturbruksprogrammets examensmål.³

Eleverna får möjlighet att utveckla självständighet och initiativkraft

Lärarna ger i intervju exempel på att eleverna tränas i att ta ansvar och initiativ genom att de får uppgifter med ökat ansvar under utbildningens gång. I årskurs 1 får elever till exempel ansvara för ett akvarium vilket de inreder och sköter om, samt väljer och utfodrar fiskar. Senare under utbildningen får eleverna under en period i uppgift att sköta grisarna morgon och kväll. Eleverna har då hela ansvaret för grisarna och rapporterar eventuella avvikelser till sin lärare. Lärarna beskriver också att de ordinarie arbetsuppgifterna utformas så att eleverna ska utföra arbetet så självständigt som möjligt, samt att lärarnas roll till stor del handlar om att stötta och utmana eleverna så att de vågar ta initiativ. I elevintervjuer framkommer att eleverna får möjlighet att arbeta självständigt i de praktiska arbetsuppgifterna. Lärarna beskriver ofta hur arbetet ska göras istället för att visa, och sen får eleverna utföra momentet själva förklarar eleverna.

Eleverna får planera, organisera och lösa problem tillsammans med andra

Av intervjuer och observationer framkommer att elever ges möjlighet att planera och organisera sitt arbete. Eleverna beskriver att de brukar delas in i mindre grupper där någon elev i gruppen ansvarar för att leda arbetet. En elev berättar att de pratar om hur de ska lägga upp arbetet, i vilken ordning moment ska göras och hur de ska följa gällande rutiner. Av elevintervjuerna framkommer också att det kan uppstå problem i det praktiska arbetet som de behöver lösa tillsammans, det kan vara att djur rymmer eller att det finns svårigheter i anläggningarna som behöver hanteras.

Eleverna får möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Granskningen visar att elever ges många möjligheter att kommunicera kring sitt lärande, bland annat vid aktiviteter som inte direkt är kopplade till undervisningen. Ett sådant exempel är den så kallade "Ösbydagen", då ca 3 000 besökare kommer till skolan och eleverna i årskurs 1 fungerar som guider och berättar om djur och anläggningar. Av intervjuer och verksamhetsobservationer framkommer att Ösbydagen förbereds inom ramen för undervisningen. Lärarna uppger också att skolan utöver detta tillfälle återkommande har öppet hus och att eleverna även då tar hand om besökarna och guidar dem på skolan.

³ Skolverket (2011). *Gymnasieskolan 2011*. Stockholm: Fritzes.

Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utvecklingen av yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att undervisningens genomförande i hög utsträckning bidrar till elevernas yrkeskunnande.

Skolinspektionens samlade motivering till bedömningen är att undervisningen i ämnet djur varierar genom att praktik och teori länkas samman. Det framgår att teoretiska genomgångar kombineras med praktiska övningar och reflektioner. Därutöver visar granskningen att undervisningen är strukturerad och bygger på aktivt lärarstöd där hänsyn tas till varje elevs behov och förutsättningar. Undervisningen genomförs så att elever stimuleras, utmanas och ges stöd. Eleverna görs delaktiga i undervisningen genom att metoder för att skapa delaktighet används och genom samtal och om undervisningen. Därtill följs undervisningen upp regelbundet tillsammans med eleverna och lärarna har rutiner för återkoppling.

Undervisningen varierar och länkar samman teori och praktik

Granskningen visar att det finns en variation mellan olika arbetsuppgifter och arbetssätt, och att undervisningen följer en struktur där teori och praktik varvas. Av intervjuer och observationer framgår att närheten till anläggningar gör att lärarna kan lägga in praktiska moment i den teoretiska undervisningen. Lärarna beskriver att lektionspassen ofta är ganska långa och att de därför hinner med både en teoretisk genomgång, praktisk övning och uppföljande reflektion. Lärarna ger flera exempel på hur de genomför lektioner på detta sätt. Ett sådant är att eleverna får information om föreskrifter för mjölkning, för att sedan gå ut och fota hur det går till på gården, och därefter prata om vad man sett. Ett annat exempel är att eleverna fått läsa om fåglars behov inför häckning, och sedan sätta upp holkar och planera för hur man ska samla in och ringmärka fågelungar.

Eleverna ges stöd och utmanas

I lärarintervju framkommer att lärarna arbetar för att möta alla elevers behov bland annat genom att ge korta och tydliga instruktioner som fungerar för alla elever och ge aktivt lärarstöd. Det framgår också att eleverna har möjlighet till extra studietid vid tre tillfällen i veckan då det finns tillgång till specialpedagoger och olika ämneslärare. Stödtiden är öppen för alla berättar eleverna och förklarar att de även kan bli schemalagda för stöd om de riskerar att inte nå målen.

Det framgår också av intervjuer att eleverna kan få utmaningar vid behov. Eleverna berättar att de får extra uppgifter om de vill lära sig mer. När det gäller det praktiska arbetet beskriver lärarna att svårighetsgraden i arbetsuppgifterna stegras kontinuerligt och att elever som lär sig snabbt till exempel får hantera svårare djur. Eleverna säger i intervju att lärarna brukar "pusha på" för att de ska våga hantera nya djur.

Eleverna görs delaktiga i undervisningen

Granskningen visar att eleverna får möjlighet att påverka beslut som rör undervisningens utformning och gällande arbetsrutiner. Elever beskriver exempelvis att lärare ibland frågar eleverna hur de vill lägga upp en lektion, och att de får möjlighet till mer träning med ett djurslag om de har behov av det. I undervisningen används strukturerade metoder för att öka elevernas delaktighet, såsom "exit-tickets" och reflektionsmodellen EPA (en, par, alla), där eleverna först tar ställning till en frågeställning enskilt för att sedan prata med en person och avslutningsvis diskutera i helklass. På så sätt berättar lärarna att de bland annat har arbetat med att revidera de ordningsregler som finns i anläggningarna för att undvika att skador och riskfyllda situationer uppkommer.

Av intervjuer framgår också att eleverna på olika sätt får möjlighet att utvärdera undervisningen. Lärarna ger både exempel på att elevernas synpunkter bidragit till förändringar och att utvärderingarna har gett dem underlag till samtal om ansvarstagande. Ett exempel lärarna ger är att elever har framfört önskemål om förändrat upplägg i städningen, vilket ledde till diskussioner om betydelsen av att ta ansvar för verksamheten som helhet. Vidare uppger lärarna att det finns möjlighet till reflektion och delaktighet i beslut vid särskilda "djurmöten" som mentorerna har med sina mentors-elever. Vid sådana möten får eleverna bland annat lämna förslag på önskade förändringar.

Sammanfattningsvis har Skolinspektionens granskning inte visat annat än att de granskade områdena fungerar väl. Därmed avslutas kvalitetsgranskningen.

I ärendets slutliga handläggning har projektledare Erica Jonvallen och utredare Anna-Karin Lundström deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Lars Thornberg

Beslutsfattare

Signerat av: Lars Thornberg

X Karin Lindqvist

Föredragande

Signerat av: Karin Lindqvist

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/undervisning-i-yrkesamnena-ellara-och-djur/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Ösby Västmanlands Naturbruksgymnasium, med Sala kommun som huvudman, erbjuder naturbruksprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet samt yrkesintroduktion och gymnasiesärskola. Inriktningar/programfördjupningar på naturbruksprogrammet är djurvård, häst, lantbruk och skog. Inom ämnet djur läser eleverna kurserna djuren i naturbruket, sällskapsdjur 1 och 2, djurhållning och djur – specialisering. Beroende på yrkesutgång läser eleverna vidare djur i zoo-handel, samt andra ämnen med koppling till djur såsom biologi – naturbruk (djurens biologi), djurparksdjur, djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, hund- och hästkunskap, ridning och körning samt lantbruksdjur. På Ösby Västmanlands Naturbruksgymnasium gymnasium går cirka 200 elever, varav 118 på naturbruksprogrammet (enligt statistik för 2017/18).

Bilaga 2: Författningsstöd för tematisk kvalitetsgranskning av Undervisning i yrkesämnena ellära och djur

Ett antal bestämmelser i skollagens kapitel 3 får ny lydelse fr.o.m. 2019-07-01 och det framgår av kursivering efter paragrafen vilka bestämmelser detta gäller.

Skollag (2010:800)

3 kapitlet

Information om barnets och elevens utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 2 §. Lydelsen är i stort densamma men i första meningen förtydligas att "Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans..."

Stöd i form av extra anpassningar

5 a § Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 8 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 5 §. Lydelsen blir i stort sett densamma med ett tillägg i första meningen; "Om det inom

ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd...". Paragrafen får även ett nytt fjärde stycke med lydelsen; "Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet."

15 kapitlet

Utbildningens syfte

3 § Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Gymnasieförordning (2010:2039)

1 kapitlet

Lokala programråd

8 § För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11)

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter

En likvärdig utbildning

I detta avsnitt står bland annat att:

"Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt."

Gymnasieskolans uppdrag

I detta avsnitt står bland annat att:

"Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, digitaliseringen och den tekniska utvecklingen, internationaliseringen samt miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i

handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande* vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.”

Kunskaper och lärande

I detta avsnitt står bland annat att:

”Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.”

Varje skolas utveckling

I detta avsnitt står bland annat att:

”(…) Skolan ska eftersträva ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all utbildning inom gymnasieskolan men av avgörande betydelse för yrkesutbildningens kvalitet.”

”(…)Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas och att resultaten följs upp och utvärderas samt att olika metoder prövas, utvecklas och utvärderas.”

Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper

Under rubriken Mål anges bland annat att;

”Det är skolans ansvar att varje elev

- på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet,”

”Det är även skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program (...)

- tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens studieväg och kan använda dessa kunskaper för vidare studier och i samhällsliv, arbetsliv och vardagsliv,
- kan använda sina kunskaper som redskap för att
 - formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
 - reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
 - kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
 - lösa praktiska problem och arbetsuppgifter,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv"

Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:

"Alla som arbetar i skolan ska

- ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt,
- uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd,"

"Läraren ska

- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever i svårigheter,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen
- i undervisningen utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning, och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga

- får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling,
- får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

*Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:*

”Läraren ska

- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att:*

”Skolans mål är att varje elev

- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

I detta avsnitt formuleras att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven,

Ämnet Djur

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program,

1 § För gymnasieskolans nationella program ska de examensmål gälla som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de

gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

I bilagan till ovan nämnda förordning återfinns bl.a. examensmål för Naturbruksprogrammet (NB).

I examensmålen för programmet anges bland annat att:

”För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor.”

”Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser.”

”Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.”

”Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.”